

kmetijstvo celó ni doseglo one stopnje, s katero se po naša obrtništvo njih in trgovina. Gotovo je pa največja dolžnost gospodarskih društev, da temu kolikor je mogoče v okom pridejo, da stare prazne vere odbijajo, dobre znajdbe bolj in bolj širijo, najbolj pa neokornost in trdovratnost malega posestnika šibijo, in tako na vse strani žlahni blagor sejó. Zato pa so najbolj pripravne razstave poljedelskih pridelkov manjših okrogov. Ker le tako je mogoče z malimi stroški svoje pridelke drugim pokazati, pridelke drugih kmetovavcov pa si samemu pogledati, nove vpeljave in dobičke spoznavati. Tudi bi taka razstava bila dobra, da se kmetovavci pripravljajo na prihodnjo veliko razstavo dunajsko.

Gospodarska podružnica celjska je toraj v seji 7. aprila t. l. sklenila se tako pogovoriti z bližnjimi podružnicami, da ustanovi vsako leto razstavo in da se mesto razstavno vrsti po drugih zveznih podružnicah; sama pa bo že v tem letu v kolo stopila. Vstopnina velja prve 4 dni 10 kr., zadnji dan pa 5 krajc. Če kaj čez stroške ostane, se napravijo prihodnjič darila za najboljše razložnike slovenskega Štajarja.

Ta nagon je toraj vodil celjsko podružnico lotiti se lepega dela. Da bi ji krepko pomagali naši kmetje, kateri v tako plodnih krajih živijo in tako lepo zemljo obdelujejo; da bi pa tudi pridelki bili tako lepi kakor je kraj, treba bo res napeti svoje žile ter pokazati, da Slovenec ne spi več, da se je zbudil za gospodarsko kakor za politiško življenje. Poprimite se dragi Slovenci lepega Štajarja vseh naprav, ktere vam obetajo blagornega napredka; saj veste, da le zadovoljen mož je v stanu terjati svoje pravice, ter odbijati krivice neprijateljske; ubožca vsaki napuhnenec tare in dere. Da pa sami zveste bolj natanko, kaj se bode razstavilo v Celji in da tudi naši bratje na Kranjskem in drugod po Slovenskem vedó, kako se gibljemo na Štajarji pod vodstvom čvrstih domoljubov in rodoljubov, pristavim tu-sem povabilo „Doljnoštajarskim gospodarjem“ od odbora celjske podružnice. Glasí se tako-le:

„Napredovanje, ktero se na raznih poljih gospodarskega življenja, posebno pa v obrtni in kupčiji razodeva, in blagostan posameznih oseb, familij in narodov tako očitno povišuje, se je v gospodarstvu, posebno pa, kar malo posestvo zadeva, do zdaj le malo po malo pokazalo. Obdelovanje zemljišč je še, posebno pa pri malih kmetovavcih, že več let sém na eni in isti stopnji, akoravno bi, če bi se obdelovanje zboljšalo, lahko dvakrat toliko pridelovali.

Tej napaki po pripravnih sredstvih in pripomočkih v okom priti, posebno pa malega kmeta uneti, da bi obdelovanje svojega zemljišča zboljšal, so vrli možje in društva se temu blagemu delu podvrgli. Eden teh pripomočkov so gospodarske razstave, v katerih kmetje pridelke svojega truda na ogled razstavijo, in tako eden drugega k zbolšanju spodbadajo.

Tudi celjska gospodarska podružnica se je tega sredstva ali pripomočka poprijela. Mesca vinotoka (oktobra) 1863 bo v Celji tako gospodarsko razstavo napravila, ter upa, da se je bode prav obilo, posebno tistih kmetov udeležilo, kateri zavolj svojega doma in svoje kupčije Celje laglje obiskujejo, kakor ktero drugo bolj oddaljeno mesto.

Podružnica ni od svoje strani nič opustila, da bi to razstavo, ktero obiskati, s tem vse sosedne podružnice in sploh vse doljnoštajarske kmete prav prijazno vabi, kolikor mogoče spodobno in dostojno na noge spravila. Za to pa, kar bi k temu početju utegnulo potrebno biti, ima nalašč zato izvoljen odbor skrbeti.

Kar se posebnih reči tiče, da bi razstava se napravila, podružnica častite sosedne podružnice in kmetovavce posebno sledečih reči opominjuje:

1. Razstava se začne v Celji 30. kimovca ali septembra t. l. in se konča 4. vinotoka (oktobra).

2. Reči, ki se bodo razstavljale, so: a) gospodarski pridelki, na pr.: sadje, vino, povrtnina ali sočivje, žito, semena, vsakovrstne sadike in cvetlice; b) gospodarsko orodje in mašine; c) priprave za svilorejo in čbelarstvo in svilorejski in čbelarski pridelki; d) živina.

3. Žita naj se vsake vrste ne pošlje več kot dva bokala (firkelna) v enakih vrečah (žakljih) ali steklenicah (glazih); vina pa vsake sorte najmanj saj v dveh poličnih buteljah. Grojzdu naj se pridene nekoliko perja ali listja, in pa ime, ktero grojzde ima v tistem kraju, kjer je rastlo. Semen se pa tudi najmanjše betvice sprejme.

4. Vsaki reči se ima pristaviti natanko ime razstavljavca, če je mogoče, tudi obdelovanja, zemlje, poprejšnega plodu, ali se je navadno ročno, ali pa z mašinami sejalo; nadalje, ali se bo reč nazaj tirjala ali pa v prid razstavnih stroškov prepustila, in na zadnje, je li reč za prodati in po kateri ceni?

5. Gospodje kmetovavci, kateri mislijo kaj večega v razstavo poslati, naj bi se zavoljo tega oglašili ali to naznanili predstojniku tukajšne gospodarske podružnice saj do 20. kimovca (septembra) t. l., kar je zato potrebno, da se potrebni prostor za razstavo lahko pripravi.

6. 3. vinotoka (oktobra) popoldne se bodo mašine poskušale; 3. in 4. oktobra pa bode živina se razstavila.

7. Pri razstavi pa bodo dotične podružnice izmed zvedenih mož, ki so zato sposobni, sodnike zastran cenitve, vrednosti in daril izvolile, kateri bodo zadnjega dne, preden se bo razstava končala, čez najizvrstniši razstavljene reči svojo častivno pohvalo izrekli, kar se bo potem tudi po časnikih razglasilo.

8. Med razstavo bode tukajšna gospodarska podružnica očitno sejo imela, h kateri so tudi unanji gostje prijazno povabljeni. Pomenkovalo se bo o raznih gospodarskih rečeh in potrebah, posebno pa o sviloreji in vinoreji.

9. Za stanovanje unanjih gostov, ki bodo razstavo obiskali, bo odbor skrbel.

Pričakuje se, da bo ta razstava kmetovavcem ne le samo v spodbado in prigon, kakor je to pri drugih razstavah, ampak da se bo po njej tudi zgodilo, da se bodo podružnice in kmetovavci celjske okolice eden drugemu bližali, kar more, ako se skušnje, misli in vodila eden drugemu razodenejo, za povzdigo in zboljšanje gospodarstva le hasljivo biti.

Upamo in nadjamo se toraj, da se častiti kmetovavci malega truda ne bodo bali, kterege utegnejo imeti, če kaj v razstavo pošljejo; ampak da se bodo tega dela prav obilno udeležili in tako pripomogli, da bo ta poskušnja vspešno in srečno se izšla“. J. Grščak. *)

Dostavek. Ker tudi v Ljubljani bode za Kranjce prihodnjega mesca razstava, kakor bravci naši vedó iz oklica, ki ga je odbor kmetijske družbe trikrat razglasil v „Novicah“, naj tudi naši kranjski kmetje si k srcu vzamejo za svojo stran, kar rodoljub štajarski tako gorko priporoča svojim rojakom. Gotovo bode potem razstava ljubljanska lepo polna kranjskih pridelkov, celjska pa doljnoštajarskih. Vred.

0 goveji kugi na dalje.

V Pirčah na Kočevskem se še zmiraj prikazuje tam pa tam kuga; tudi v Beču v bistrškem kantonu je še ni konec.

*) Razprave o poljedelskih rečeh se „Novicam“ prilegajo toliko bolj, ako so vzete iz domačega polja in so pisane tako jasno v gladkem domačem jeziku, kakor je Vaš; zato nam je Vaša obljuba dobro došla. Vred.

Konec preteklega mesca se je na gornjem Štajarskem v Ljubnem (Leoben) in v soseski Donavici goveja kuga prikazala; dvoje goved je poginilo, 5 sumljivih pa so pobili; upajo, da so s tem zatrli bolezen, katero je iz Ogerskega zanesel nek živinsk barantač.

Poslednji dopis c. kr. general-komande zagrebške od 25. avgusta o goveji kugi v vojaški granici je še zmiraj za nas strahapoln. V ogulinski, brodski in 2. banski polkovini je sicer enmalo odjenjala, toliko bolj pa razsaja v gradiskanski polkovini, kjer vsaki teden zbolí po 500 goved, pa tudi v sluinski (kranjski deželi sosedni) polkovini je še 12 vasi, ki imajo kugo; tudi v 1. banski in otočanski polkovini je. Tudi ovčje kuge je še dosti.

Dosihmal je tū goved poginilo za kugo 6236, ovác pa 954.

Po naznanilu kr. zagrebškega namestništva od 27. avgusta imajo v zagrebški županiji govejo kugo še v 20 vaseh, pa tudi v požeganski in reški županiji se je poslednji čas zopet prikazala. V vsem skupaj je dosihmal zagrebška županija po kugi zgubila 1354 goved.

V turški Bosni pa vlada še zmiraj strašna nečimernost, da mečejo mrho v Savo in Uno v kljub vsem prepovedim vizirskim.

Vojaški živinozdravnik gradiskanski trdi, da tudi vrane kužnino trosijo okoli; ko se posedajo po mrhi — pravi — pa letijo potem na travnike drugam, popuščajo kužnino, po kateri zbolijo goveda, ki se pasejo na travnikih.

Šolske stvari.

Ozir po glavnih ljudskih učilnicah na Kranjskem.

Glavna šola v	Štela je				
	učnih ur na teden	učencev	učenk	učiteljev	učiteljce
1. V Ljubljani					
a) c. kr. normalka . . .	246	931	—	15	—
b) mestna pri sv. Jakobu		400	—	5	—
c) dekliška nunska . . .	381	—	1000	2	29
2. Loki					
a) deška	94	335	—	5	—
b) dekliška nunska . . .	234	—	374	2	18
3. Kranji		634		5	—
4. Tržiču	99	521		6	—
5. Kamniku	92	278	—	6	—
1. Novomestu	{ O teh dveh šol dozdej nismo mogli nič zvediti.				
2. Črnomlju					
3. Kočevskem mestu . . .	96	490		6	—
1. Postojni	90	432		5	—
2. Ipavi	97½	387		6	—
3. Idrii	198	799		8	3

Pripravniske šoli ste bile dve: v Ljubljani, ki je imela 21, in v Idrii, ki je štela 17 učiteljskih

pripravnikov. Po tem takem menda vendar ne bo manjkalo učiteljev našim ljudskim učilnicam.

Letne sporočila ali tako imenovane „perijohe“ naših glavnih, kolikor nam jih je prišlo v roke, sploh kažejo precej velik napredek in se dajo po pisavi razdeliti na pet vrst, one so namreč ali:

1. vse čiste slovenske, take so: loška deška, in unanje dekliške, postojnske in ipavske; ali 2. slovenske in nemške skupaj; take so ljubljanske pri sv. Jakobu; ali 3. nemške, toda so slovenski primki slovenski pisani, take so: ljubljanske dekliške, kranjske, tržiške, kamniške in kočevske; ali vse čisto nemške, popolnoma v gotici tiskane, take so edino ljubljanske normalke; ali 5. vse čisto nemške, toda tako, da se je Bohoričev „zh“ gotici privzel na pomoč, take so edino idrijske.

Da so nam naznanila prve vrste najbolj všeč, ker so pri slovenskem narodu edino naravne in umljive, skoraj ni treba opomniti; — tudi druga vrsta, zlasti ozir št. jakobske šole so nam po volji, in s tem kažemo, da smo po vsem pravični tudi malemu številu nemških učencev, ki jih nahajamo v njih; — kar se tiče tretje vrste, smo za letos tudi še zadovoljni, ker v njih vidimo precejšen korak naprej v primeri s prejšnjimi leti; — o četrta vrsti bi mogli marsikaj spregovoriti, pa le toliko opomnimo, da se je letos v tukajšni pisavi imen to spremenilo, da je vse v gotici pisano, češ, da bi učenci svojih imen vendar ne znali brati, ker jih učenci bohoričice ne učé ne brati ne pisati v nobenem razredu; vendar pa mislimo, da to ni skor moglo velévati spremena, sicer bi se ne bilo zašlo z gotico še v večo zadrego, v kateri celó mogoče ni ločiti slovenskih glasov ž in š. Ker vsaka obleka ni pristojna vsacemu človeku, je pač že čas, da bi se dalo slovó pisavi, ktera nam je večidel napravila zmešnjav v slovenskih imenih. — Ozir idrijskih perijoh pa povemo, da se pravopis slovenskih imen ni premaknil ne za cemper, ako ni to tiskaren pogrešek, da gosp. vodjevo ime je v vabilu k spraševanju se iz Lesjaka spremenilo v Lezjak. Sicer bi željni bili zvediti, v katerem razredu idrijske glavne šole se Bohoričev pravopis uči in po katerem pravilu se je dalo slovó njegovemu „sh“ in „fh“, med tem, ko se rabi „zh“. Dalje bi radi vedili, kako se učencem dopoveduje, da imajo izgovarjati „fsh“ v imenih „Erfshen“, „Bofshizh“, in kako v imenih „Pavfshizh“, „Urfshizh“ in enacih. Po čem se neki dela razloček? Ali se morebiti „fsh“ le v en glas trobi, da bi se slovenska abeceda skrcila za glas „ž“? Al dokler bo kaj slovenskega naroda, bo ostal mu tudi glas njegov; tedaj bo že še moral ostati mehki „ž“, za ktere ga gotica nima pismenke.

Ozir izpraševanj se nam je pripovedovalo, da v št. jakobski in nunski unanji dekliški šoli slovenski jezik jako gladko teče učiteljem, učiteljcam in tudi se vé da učencem in učenkam; al ne tako na naši normalki; šolski gosp. nadzornik in gosp. vodja sta imela sèm ter tje kaj popravljati.

Kar se tiče števila naših glavnih šol, so Gorenci in Notranjci lahko zadovoljni; a ne tako naši Dolenci, ki imajo največi del kranjske dežele v lasti, pa vendar le samo tri glavne šole. Po naših mislih bi se jim imele saj še tri ustanoviti, in sicer skoraj najpripravniše v Ribnici, v Krškem in v Št. Vidu pri Zatičini. Dolenci ganite se, prosite, trkajte!

Ozir perijoh še eno besedo spregovorimo o ipavski šoli, ktera kaže največi napredek zlasti v tem, da je navadno vabilo k spraševanju in perijohe strinila v „letno sporočilo“, po zgledu gimnazijalnih in realnih sporočil, v katerem vse ob enem zvemo in vrh tega še beremo zvrsten spis z naslovom: „besedica starišem ipavskim po dokončanem šolskem letu 1863“. Tako letno sporo-